

N:o 172.

Af herr **H. Hedlund**, *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.*

I §§ 8—10 af förslaget till lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn i kongl. propositionen n:o 30 bestämmas, att barnavårdsnämnd eger under vissa förhållanden skilja vanartigt eller sedligt vanvårdadt barn från hemmet att för vård och uppfostran till annan öfverlemnas. Vidare bestämmes, att, der föräldrar eller målsman ej samtycka till åtgärden, denna skall delgifvas domkapitlet till stadfästelse, att, om domkapitlet godkänner barnavårdsnämndens beslut, besvär häröfver skola kunna anföras hos Konungen, men att åtgärden går i verkställighet utan hinder af underställning hos domkapitlet och Kongl. Maj:t.

Det förefaller böra tagas allvarligt i öfvervägande, huruvida föräldrärätten, härledande sig af det naturliga bandet af huld och skydd mellan föräldrar och barn samt berörande de ömtåligaste personliga förhållanden, skall kunna upphävas på administrativ väg, såsom i den kongl. propositionen är ifrågasatt. I det första af de båda komitébetänkanden, hvilka ligga till grund för Kongl. Maj:ts propositioner n:o 7 och n:o 30 rörande tvångsuppfostran af unge förbrytare och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, lemnas å sid. 22—62 en öfversigt af den utländska lagstiftningen i ämnet, och häraf framgår, att öfver allt, der lagstiftningen gifvit offentlig myndighet rätt att skilja vanartade och i sedligt afseende försummade barn från deras hem, hon låtit denna åtgärd vidtagas antingen omedelbart af domstol eller åtminstone under något slags

rättslig kontroll. I England är det domstol förbehållet att förordna om sådana barns intagande i de s. k. industrial schools, liksom ock domstolen bestämmer, huru länge barnet skall der qvarstanna. I Tyskland tillkommer befogenheten att skilja vanartigt eller sedligt försummadt barn från hemmet den s. k. Vormundschaftsgericht, en domstol, hvilken har till åliggande bland annat att utse och entlediga förmyndare samt egna erforderlig uppsigt åt förmynderskapets utöfvande. I Frankrike öfverlemnar lagen af 24 juli 1889 nämnda befogenhet åt domstolen. I det norska »Værgeraadet», hvilket är beklädt med motsvarande befogenhet, sitter ortens domare som ledamot. I Danmark föreligger hittills endast ett komitéförslag till ordnande af dessa förhållanden; det upptager emellertid den norska »Værgeraads»-tanken och låter ortens domare vara sjelfskrifven ledamot af »Værgeraadet».

Enligt det kongl. förslaget åter — deruti öfverensstämmande med komiténs förslag — skulle det bero på kommunens barnavårdsnämnd och — i händelse föräldrar eller målsman ej godkänna dess beslut — på domkapitlet att skilja barnet från dess hem. I sista hand kan Kongl. Maj:t få med saken att skaffa. Domkapitlet bör anses benäget att gifva barnavårdsnämnden rätt i tvifvelaktiga fall, och afgörandet hos Kongl. Maj:t måste påtagligen blifva ganska summariskt.

Den omständigheten, att hvarje sådan åtgärd kostar kommunen penningar, kommer utan tvifvel till regeln att öfva sitt inflytande på barnavårdsnämnden i den riktningen, att den ej utan verkligt nödfall ingriper och understundom kanske snarare ingriper för litet än för mycket. Men fall af ovis nitälskan låta också tänka sig, i synnerhet under de förhållanden, då hemmet undergått sådan förändring till det bättre, att föräldrarne böra med allt skäl få sitt barn åter, men de af andra grunder än sådana, som höra till lefvernet, icke lyckats återförvärfva barnavårdsnämndens förtroende.

Äfvenledes bör det sättas i fråga, huruvida barnavårdsnämnden alltid eger förutsättningen för att kunna göra en sådan undersökning, som här ej sällan blir af nöden, exempelvis huru vida ett barn begått den handling, som stämplar det såsom vanartigt eller ej.

Vidare är att befara, att åtskilliga af barnavårdsnämnden fattade, af domkapitel fastställda beslut icke skola få nödig auktoritet, i det att de komma att, med eller utan verklig grund, framställas såsom frukt af otillfredsställande utredning eller af religiös eller annan fördom.

Dessa olägenheter synas förebyggda, om man låter vederbörande domstol afgöra i sådana fall, der föräldrar eller målsman icke åtnöjas med

barnavårdsnämndens beslut. Såsom lätt är att se, skulle ett sådant förfarande äfven blifva åtskilligt enklare. Och domstols utslag i en dylik fråga skulle oga nödig vederhäftighet och helgd.

Emot sagda anordning vill man måhända invända, att domstolarne skulle blifva öfverhopade med dylika mål, i det att föräldrarne endast undantagsvis torde åtnöjas med barnavårdsnämndens beslut samt, äfven efter det att barnet blifvit från hemmet skildt, komme att söka få det åter. Men dels komme säkerligen åtskilliga föräldrar att draga sig för den granskning af deras lefverne, hvarför de i sådant fall skulle utsätta sig inför rätta. Dels kunde domstolen, der den så funne skäligt, utsätta viss tid, hvarundrar barnet skall vara i främmande vård, och förlänga den, der så visar sig nödigt. Dels upptagas redan nu domstolarne af allehanda småärenden, hvilket ingen finner olämpligt, då deras uppgift är att i stort och smått skipa rätt.

Vidare kan sägas, att barn under femton år sålunda emot lagens mening skulle dragas inför rätta. Det skulle dock icke ske i andra fall än der föräldrar eller målsman så ville i syfte att fria barnet i stället för att anklaga det. Vidare kan rätten låta sådana förhandlingar ske för lykta dörrar. Och där barnavårdsnämndens beslut ej gäller vanartade, utan sedligt försummade barn, är det föräldrarne, som stå till svars, men ej barnen, hvarjemte vanartade barn ej heller behöfva inkallas annat än då domstolen finner det nödigt för sakens tillbörliga utredning.

Som en annan möjlig invändning kan anföras, att den svenska rättegången med sin formella bevisning mindre lämpar sig för dylika ärenden, der mycket beror på omdöme om barnets eller hemmets beskaffenhet och enskilda bevisade fakta ej alltid göra till fyllest. Men domstolarne hafva redan nu ärenden sig förelagda, deri de måste grunda sina utslag på vittnesgille och trovärdige mäns omdöme — exempelvis ett flertal af sådana mål, deri sakkunnige höras, äfvensom frågor om personers försättande i omynligt tillstånd. Och utsigten till, att beslutet kan komma under domstols pröfning, utgör för barnavårdsnämnden en maning att ej bygga detsamma på lösa grunder.

Slutligen kan sägas, att det skulle blifva dyrare för föräldrar och målsmän att få barnavårdsnämnds beslut revideradt af domstol än af domkapitel, dit det utan vidare af nämnden skulle insändas, så snart föräldrar eller målsman anmält missnöje. Men dels är det icke synnerligen dyrt att vid svensk underdomstol söka rätt, dels uppväges nämnda nackdel af den större rättssäkerheten.

Af det anförda föranledes jag att hemställa,

att § 8 i det ofvannämnda kongl. förslaget får följande förändrade lydelse:

1. Pröfvas — — öfverlemnas.
 2. Beslut — — målsman. Der dessa icke med beslutet åtnöjas, ega de kräfva ärendets afgörande genom vederbörlig domstol.
 3. (Utgår);
 4. (Utgår);
- samt att § 10 må ur lagen utgå.

Stockholm den 11 mars 1902.

Henrik Hedlund.